

Asia: VN/16357/2020

Lausuntopyyntö julkisen hallinnon tiedon laatukriteereistä

Laatukriteerikokonaisuus ja sen vaikuttavuus

Miltä laatukriteerikokonaisuus vaikuttaa?

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää laatukriteeristöä yleisesti onnistuneena ja on kannatettavaa että se otettaisiin käyttöön laajemmin. On tärkeää, että julkiset tietovarannot saadaan entistä laajempaan käyttöön.

Kokonaisuudessa ei ole otettu huomioon tietojen yhdistelyä ja sen vaatimuksia tiedon laadulle. Kohdassa 6.1.1. (Kohdeyksikön pysyvä tunniste) on sivuttu asiaa vain toteamalla, että ”luonnollisesti yhtenäinen ja pysyvä tunniste kansallisesti tai jopa kansainvälisesti olisi laajemman hyödynnettävyyden kannalta eduksi.” Olisi hyvä, että yksilöivän tunnisteen käyttö tiedon yhdistelyyn olisi tiedon laadun näkökulmasta otettu huomioon kriteeristöissä ainakin siltä osin, että jos julkishallinnon tietoaaineisto on kerätty lakiperusteisesti ja lainsäädäntötyössä on tunnistettu tietojen luovutus- tai yhdistelytarvetta toisessa tiedonhallintayksikössä, yhteinen tunnistetieto on esim. tietomallitasolla huomioitu ja huomioidaan myös tiedon laatutyössä. Tämä liittyy myös tiedonhallintalain 20 §:n mukaiseen veloitteeseen hyödyntää olemassa olevaa tietoa ja huolehtia siitä, että tieto kysytään vain kerran.

Kuinka hyvin laatukriteerit ja mittarit tukevat yhteismitallista tiedon laadun tunnistamista ja siitä keskustelemista julkishallinnossa?

-

Missä yhteyksissä laatukriteeristön mukainen yhteinen tiedon laadun tunnistaminen ja määrittely tukisi julkishallinnon tiedon hyödyntämistä ja avaamista?

VM:n ns. Kuntatietohanke, jota koskeva valmistelutyö alkoi v 2012, on päättynyt vuoden 2020 lopussa. Ko. hanke koskettaa kustannustiedonkeruita. Nyt ollaan hankkeen toimeenpanovaiheessa. Automaattisen talousraportoinnin toimintamallia kehitetään yhteistyössä VM:n, OKM:n ja Valtiokonttorin kanssa. Pyrkimyksenä on, että taloustietojen tuottaminen ja raportointi yhdenmukaistetaan ja tuotetaan vertailtavassa muodossa. Taloustiedot pyritään automatisoimaan,

saamaan ajantasaisiksi ja tietojen laaja-alaisia hyödyntämismahdollisuuksia pyritään laajentamaan. Tässä työssä luotettava ja vertailukelpoinen tieto on tärkeää.

KOSKI-tietovaranto on kansalaisille suunnattu palvelu, jota myös eri viranomaiset hyödyntävät ja jonne ilmoitettuja tietoja käytetään valtionosuuksien perusteena (vuodesta 2021 lähtien). KOSKI-tietovaranto sisältää valtakunnallisia perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opintosuoritus- ja tutkintotietoja. KOSKI-tietojen oikeellisuus on tärkeää paitsi rahoituksen oikeellisuuden niin myös erityisesti oppilaan tai opiskelijan edun kannalta, jotta esimerkiksi yhteisvalinta voidaan toteuttaa oikeisiin tietoihin perustuen.

Miten hyvin laatukriteeristö ja mittaristo toimisi tiedon laadun parannuksen tukena pidemmällä tähtäimellä?

-

Tiedon käyttäjän tulokulma laatukriteeristöön ja mittaristoon

Miltä laatukriteerien ja mittarien kokonaisuus vaikuttaa tiedon käyttäjän näkökulmasta?

-

Tuottaako se riittävän kuvan yksittäisen tietoaineiston laadusta sen käyttäjän tueksi?

-

Tiedon tuottajan tulokulma laatukriteeristöön ja mittaristoon

Miltä laatukriteerien ja mittarien käyttöönotto tiedon avaamisen yhteydessä vaikuttaisi tiedon tuottajan näkökulmasta?

Laatukehikko ei sinänsä vielä muodosta riittävää pohjaa toiminnalle, täsmällisemmät käyttöönotto- ja soveltamisohjeet on luvattu toimittaa myöhemmin. Ratkaisematta on myös, miten laatukehikko jalkautetaan laajemmin ja kuka sen tekee. Jatkotyölle on epäilemättä tarvetta. Samoin on tarvetta nimetä tälle asialle pysyvä omistajaorganisaatio, joka ylläpitää ja jatkokehittää kehikkoa. Vaarana saattaa olla, että hyödyntävät organisaatiot kehittävät sitä kukin eri suuntaan.

Laatukehikko luvataan julkaista julkisen hallinnon suosituksena, mutta epäselvää on kuinka laajasti dokumentti nähdään velvoittavana ja ohjaavana. Niin sanottu JHS-järjestelmä lakkautettiin 2020 sen säädösperustan päättyessä tiedonhallintalain voimaantulon myötä.

Toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin tulee kiinnittää huomiota, jotta se ei muodosta kynnystä. Valmiin kehikon lopullinen soveltaminen tulee olla mahdollisimman pitkälle automatisoitua ja nivoutua vaivatta organisaatioiden olemassa oleviin järjestelmiin.

Mitä laatukriteerien ja mittarien käyttöönotto tiedon tuottajan näkökulmasta edellyttäisi?

-

Laatukriteeristön ja mittariston hallinta

Millaiset tehtävät ovat mielestäsi laatukriteeristöä ja mittaristoa ylläpitävän ja kehittävän tahon tärkeimmät tehtävät?

-

Minkälaista tukea ja koordinaatiota odostat tältä taholta?

-

Millainen verkostotoiminta edistäisi laatukriteeristön ja mittariston käyttämistä ja kehittämistä parhaiten?

-

Lehikoinen Anita
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Jantunen Juho-Antti
Opetus- ja kulttuuriministeriö